

ців збільшиться майже на 20%. Це при тому, що в 2000 році молоко з 26 населених пунктів області було непридатним (за вмістом шкідливих речовин) для вживання.

Висновки

Практично цілковите призупинення контрзаходів та забезпечення радіоактивно чистими продуктами харчування зумовили зростання обсягів споживання забруднених харчових продуктів місцевого виробництва, збільшення кількості осіб з перевищенням дози внутрішнього опромінення і погіршення стану здоров'я мешканців радіоактивно забруднених територій.

На прикладі Волинської області бачимо, що наслідки катастрофи ще не ліквідовано і потребують вживання заходів радіологічного захисту, насамперед призупинення внутрішнього опромінення через споживання продуктів харчування місцевого виробництва.

Враховуючи можливі економічні, радіаційні, регуляторні, техногенні, загальноекологічні та соціальні аспекти діяльності, найдоцільнішим варто вважати виведення з експлуатації водойми-водоохолоджувача за умови поетапного зниження рівня води з коригуванням режиму і здійсненням реабілітаційних заходів на осушених і прилеглих ділянках.

Основною складовою механізму використання забруднених земель становлять агротехнічні заходи (розміщення культур у залежності від здатності нагромаджувати радіонукліди, обробіток ґрунту), агрохімічні заходи (вапнування кислих ґрунтів, застосування мінеральних та органічних добрив) та використання сорбентів, зміна режиму годівлі тварин та технологічної переробки продукції тваринництва для зниження вмісту радіонуклідів. Безумовно вказаний перелік заходів далеко не повний, це тільки основні, які вимагають обов'язкового впровадження у сільськогосподарське виробництво.

Серед заходів реабілітації забруднених територій провідне місце належить докорінному поліпшенню луків і пасовищ, що в свою чергу потребує значної кількості насіння злакових і бобових трав. Практика засвідчує, що на кожні 100 га посівів трав необхідно мати 10–15 га насінників. У процесі дослідження вивчено організацію і ефективність виробництва насіння трав у ТОВ «Житомирнасістрав». Аналіз економічної ефективності вирощування їх насінників, у тому числі в раді-

озабрудненому регіоні свідчить, що навіть на малородючих поліських ґрунтах при низькій урожайності насіння господарства мають вагомий прибуток.

На ґрунтах з підвищеною кислотністю найбільш поширеним і доступним заходом зменшення накопичення радіонуклідів в продукції є вапнування, яке не тільки знижує накопичення радіонуклідів в урожаї сільськогосподарських культур, а й підвищує родючість ґрунтів, збільшує врожай і сприяє розбавленню радіонуклідів на одиницю маси рослинницької продукції.

Тільки комплексне застосування диференційованих шляхів використання забруднених земель дозволить у певній мірі поліпшити екологічну ситуацію на території досліджуваних об'єктів.

Список використаних джерел

1. А експерти гарантують безпеку [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: portal.rada.gov.ua/uploads/.../29168.doc
2. Краснов В.О. Визначення оптимальної стратегії поводження з водоймою-охолоджувачем ЧАЕС за результатами опитування експертів / В.О. Краснов, О.В. Михайлов, О.С. Антропов // Довкілля та здоров'я. – 2013. – №4(67). – С. 41–45.
3. Москаленко М.А. Шляхи використання радіоактивно забруднених ґрунтів / М.А. Москаленко [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: 77.121.11.22./ecolib/6/3.doc
4. Радіаційне забруднення території Житомирської області [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: ua.textreferat.com/referat-2313-1.html
5. Стан радіаційної безпеки в Україні як лімітуючий чинник подальшого розвитку ядерних і радіаційних технологій / А.М. Сердюк, І.П. Лось, Т.О. Павленко, В.В. Вороненко // Ядерні та радіаційні технології в Україні: можливості, стан і проблеми впровадження: зб. наук, статей / [за заг. ред. В. Горбуліна]. – К.: ДП «НВЦ Пріоритети», 2011. – С. 95–103.
6. Хоменко І.М. Дози внутрішнього опромінення та стан здоров'я населення радіоактивно забруднених внаслідок чорнобильської катастрофи територій Волині / І.М. Хоменко // Довкілля та здоров'я. – 2013. – №4(67). – С. 36–40.
7. Хоменко І.М. Гігієнічна оцінка радіоактивного забруднення продуктів харчування та стану й ефективності забезпечення населення радіоактивно забруднених територій чистими продуктами харчування / І.М. Хоменко // Медичні перспективи. – 2011. – №2. – С. 118–123.

С.І. ОЛІФЕРУК,

м.н.с., Інститут економіки та прогнозування НАН України

Особливості адаптивного управління економікою*

У статті розглянуто підходи до визначення понять «адаптація» та «адаптивне управління» в теорії управління та економічній теорії. Виділено особливості адаптивного управління порівняно з іншими його типами.

Ключові слова: адаптація, адаптивне управління, типи управління, зворотний зв'язок.

С.И. ОЛИФЕРУК,

м.н.с., Институт экономики и прогнозирования НАНУ

Особенности адаптивного управления экономикой

В статье рассмотрены подходы к определению понятий «адаптация» и «адаптивное управление» в теории управления и экономической теории. Выделены особенности адаптивного управления по сравнению с другими его типами.

Ключевые слова: адаптация, адаптивное управление, типы управления, обратная связь.

* Публікацію підготовлено за виконання НДР «Формування державної політики сільського розвитку на основі адаптаційного потенціалу громад», державний реєстраційний №0112U002418

Features of adaptive management of economy

The paper describes approaches to definitions of «adaptation» and «adaptive management» in the theory of management and economics. The features of adaptive management were pointed out in comparison with other their types.

Keywords: adaptation, adaptive management, types of management, feedback.

Постановка проблеми. Євроінтеграційний вектор розвитку відкриває нові можливості для економіки України, однак вимагає розв'язання ряду нагальних задач. Першою чергою це стосується виконання завдань, задекларованих в угоді про асоціацію. По-друге, запровадження поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі між Україною та Євросоюзом з 1 січня 2016 року змінює правила гри для вітчизняних та європейських виробників. З одного боку, спрощується доступ виробників ЄС на вітчизняний ринок, що створюватиме конкуренцію національним виробникам. З іншого – українським виробникам спрощується доступ до європейського ринку за умови виконання ними всіх зазначених в угоді вимог. Отже, актуалізується необхідність виваженої економічної політики та нових підходів в управлінні з метою адаптації до нових умов та викликів. Останнім часом у вітчизняній економічній науці все частіше порушується проблематика адаптації та адаптивного управління економічних суб'єктів в умовах невизначеності та динамічних змін зовнішнього середовища.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Адаптивне управління досліджували у своїх роботах А. Александров, М. Бутнік, А. Карпов, Т. Клебанова, С. Кравченко, Т. Ландіна, Б. Одягайло, А. Охтеня, Л. Растригін, Дж. Сардіс, В. Токарева та інші. Проте автори-економісти переважно розглядають пристосування економічних суб'єктів до певних умов середовища, вчені-кібернетики – описують властивості систем управління та умови їх застосування. Однак відсутнє теоретичне узагальнення особливостей адаптивного управління у порівнянні з іншими його типами, чому присвячена дана стаття.

Метою статті є визначення особливостей адаптивного управління в економіці у порівнянні з іншими його типами. Для цього передбачається систематизація підходів до визначення змісту понять «адаптація», «адаптивна система» та «адаптивне управління» в теорії управління та економічній теорії, з'ясування структури адаптивного типу управління та специфіки його застосування у порівнянні з лінійним та замкнутим управлінням.

Виклад основного матеріалу. Терміни «адаптація», «адаптивна система», «адаптивне управління» широко використовуються в науці та практиці починаючи з другої половини ХХ ст. Термін «адаптація» походить від латинського adaptation (пристосування) і має певні аспекти у різних науках. У біології під адаптацією розуміють «сукупність морфологічних, фізіологічних, поведінкових, популяційних та інших особливостей біологічного виду, які забезпечують можливість виживання в певних умовах зовнішнього середовища» [3, 10]. У кібернетичі адаптацію визначають як процес накопичення та використання інформації для досягнення оптимального стану системи чи її поведінки в мінливих або невизначених умовах [18]. В економіці у широкому розумінні адаптація тлумачиться як пристосування економічної системи та її окремих суб'єктів, працівників до мінливих умов зовнішнього середовища, ви-

робництва, обміну, життя [15, 11]. У вузькому розумінні вчені-економісти під поняттям адаптації розглядають процес пристосування до середовища; результат цього пристосування і сукупність заходів, завдяки яким відбувається пристосування, і стан відповідності суб'єкта середовищу (табл. 1).

На нашу думку, адаптація – це процес набуття об'єктом необхідних ознак (зміна структури, функцій, алгоритму) для виживання у мінливому середовищі, а у випадку взаємодії між собою однотипних об'єктів – врівноваження їх інтересів.

Здатністю до адаптації є спроможність економічних суб'єктів реагувати на впливи мінливих факторів, виявляти найбільш вагомні з них, моделювати і порівнювати різні їх сценарії, визначати та реалізувати оптимальний сценарій дій. А сукупність факторів зовнішнього середовища, від яких залежить функціональність економічних суб'єктів, становить середовище адаптації. Своєю чергою, адаптація має певний діапазон функціонування – межі змін зовнішнього середовища, в межах яких не знижується стійкість і функціональність об'єкта [5].

Залежно від форми прояву адаптації вона може носити два різновекторні напрями: пристосування до певного середовища (активна адаптація) і пошук оптимального для діяльності середовища (пасивна адаптація). В залежності від способу прояву адаптивних змін виділяють: структурну адаптацію – якщо змінюється структура об'єкта, параметричну – якщо змінюються параметри, адаптацію алгоритму – при зміні алгоритму функціонування. Структурна адаптація за змінами рівня організації та кількістю можливих модифікацій (варіантів) об'єкта поділяється на альтернативну, еволюційну та дегенерацію. Еволюційна адаптація (ароморфоз) – це якісно нові перетворення, що дозволяють освоювати нове середовище існування чи оптимальніше пристосовуватись до існуючого. Альтернативна адаптація (ідіоадаптація) є лише незначною модифікацією структури, що забезпечує частковий пристосування до життя в конкретних умовах зовнішнього середовища. Дегенерація – перехід на нижчий рівень організації (рис. 1) [16, с. 11–40; 3, с. 37–222].

Поряд із терміном «адаптація» активно використовується і термін «адаптивна система». Більшість вчених вважають, що основною ознакою адаптивної системи є здатність автоматично змінювати свою структуру та параметри функціонування для самозбереження і оптимального стану в мінливих умовах зовнішнього середовища, а в основі їх функціонування лежить механізм зворотного зв'язку [14; 19; 22]. Дж. Сардіс та Л. Растригін основною властивістю адаптивних систем вважають здатність до самоорганізації, і цю особливість пов'язують з ендегенними закономірностями їх функціонування. Тому автори наголошують на необхідності визначення внутрішніх критеріїв системи, необхідних для оптимального її функціонування відповідно до викликів зовнішнього середовища [16; 17]. Адаптивна система передбачає наявність об'єкта (який має власну структуру та за-

Таблиця 1. Трактуювання змісту терміну «адаптація»

Короткий зміст, автор	Спосіб реалізації
Адаптація – це результат пристосування	
Адаптація – це розв’язок процесу пристосування економічних суб’єктів до ринкових умов, що реалізується через систему адаптації – комплекс розроблених структур і механізмів (Бутнік М. [5])	Заходи: розвиток корпоративних відносин, вдосконалення організаційної структури і форм організації господарювання, вдосконалення зовнішніх господарських зв’язків підприємства, технологічне оновлення виробництва
Адаптація – це сукупність заходів	
Адаптація – це сукупність форм та методів виживання підприємств в умовах конкуренції (Кравченко С. [10])	Кооперація та кластеризація, що здатні підвищити фінансову стійкість підприємств
Адаптація – сукупність заходів, спрямованих на збереження фінансової самостійності, рентабельності, експортного потенціалу підприємств (Лисецький А. [12])	Державна політика, у тому числі з використанням планування та удосконалення інституційної структури ринку з врахуванням галузевого, секторного та регіонального аспектів
Адаптація – це стан	
Адаптація – фінансово-господарська та соціально-етична пристосованість сільськогосподарських підприємств (Макаренко П. [13])	Система заходів управління на різних рівнях
Адаптація – це процес пристосування	
Адаптація – пристосування до нових завдань, економічних, правових та інших умов на національному та глобальному рівнях (Ландіна Т. [11])	Зміна організаційно-правових форм підприємств, шляхом створення приватних підприємств, товариств, асоціацій
Адаптація – пристосування до внутрішніх збурень і зовнішніх викликів, шляхом відновлення оптимальних параметрів свого функціонування та сталого розвитку (Крючкова І. [6])	Структурна політика спрямована на гармонізацію господарювання на різних ієрархічних рівнях та секторах (створення стимулів для диверсифікації та екологізації виробництва, інвестиційно-інноваційної діяльності)
Адаптація – пристосування до умов зовнішнього середовища функціонування (Калінчик М. [7])	Розробка та аналіз сценаріїв розвитку галузі у контексті екологічної, економічної та соціальної ефективності
Адаптація – процес перебудови економічної системи у відповідності до соціокультурного середовища за допомогою механізму зворотного зв’язку (Уколов В., Масс Ф., Бистряков І. [20])	Реструктуризація (процес організаційної, управлінської, технологічної та фінансової модернізації) економічної системи
Адаптація – пристосування до ринкового середовища (Українець А., Кулініч Т. [23])	Впровадження інновацій поряд з вдосконаленням управління витратами, реструктуризацією виробництва, пошуком нових каналів збуту, стимулюванням працівників до продуктивної та винахідницької діяльності
Адаптація – процес змін кількісних і якісних ознак системи, що дозволяє їй досягти оптимального або в критичних умовах граничного стану функціонування в мінливих умовах (Охтень А. [14])	Зміна структури чи параметрів системи

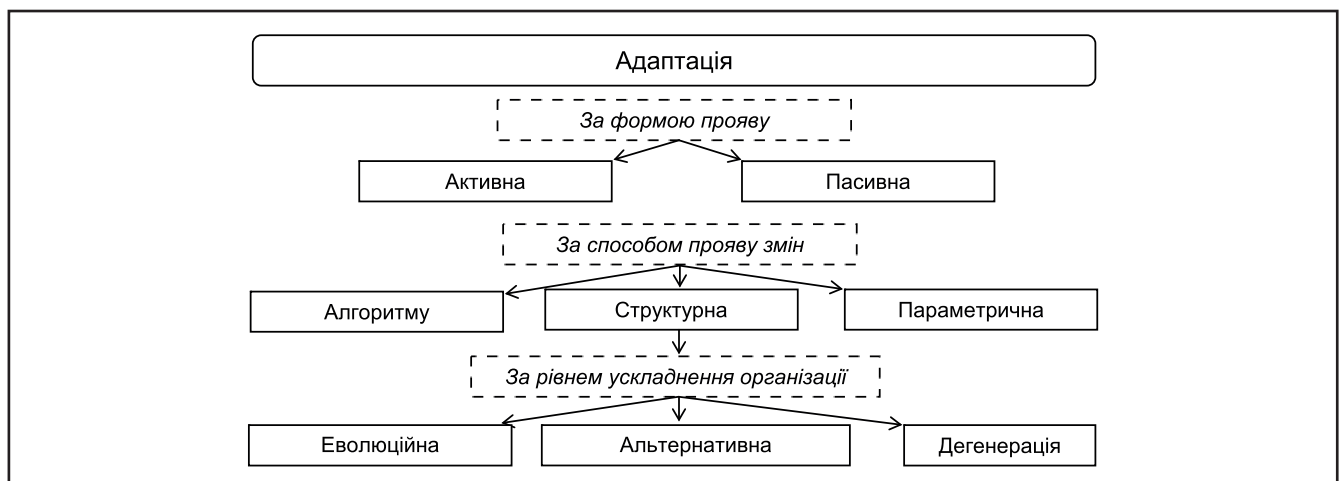


Рисунок 1. Класифікація адаптивних змін за різними ознаками

кономірності функціонування), середовища його існування і управлінського впливу, для забезпечення пристосування об’єкта до змін середовища.

Адаптивні системи поділяються на самоналаштовуючі, коли змінюються лише параметри керуючої складової, та само-

організовуючі – змінюється також і її структура. Своєю чергою, управлінський вплив може бути спрямований на внутрішні параметри об’єкта управління чи фактори зовнішнього середовища, або взагалі на зміну цілей розвитку системи. Об’єкт може піддаватися фіксованому регулюючому впливу (безпошуко-

ві системи) або ж регулюючому та додатковому диференційованому впливу, що базується на результатах аналізу функціонування об'єкта з метою підтримання його в екстремальному стані (пошукові системи). Своєю чергою, для налаштування керуючої системи безпошукові системи можуть отримувати інформацію з еталонної моделі (яка розраховується наперед і є динамічною) або з налаштовуючої моделі.

Системи з еталонною моделлю поділяються на системи із сигнальною, параметричною та комбінованою адаптацією. У перших налаштування відбувається за рахунок зміни інтенсивності керуючого впливу в певному діапазоні, у других – через зміну параметрів цього впливу, а третіх – поєднання сигнальної та параметричної адаптації. Система з ідентифікатором формує управлінський вплив двома способами: опосередковано – проводиться оцінка параметрів об'єкта на основі якої моделюються параметри управлінського впливу, безпосередньо – на основі відомого впливу керуючої системи на об'єкт проводиться його налаштування (рис. 2) [1; 17; 22].

Зазначені вище загальнотеоретичні положення щодо адаптивних систем використовуються для формування адаптивного управління в економіці. Адаптивне управління – це таке управління, яке здатне змінювати структуру та параметри впливу у відповідності до зміни внутрішніх параметрів об'єкта чи зовнішніх факторів середовища з метою забезпечення стабільного функціонування об'єкта управління. Управління розглядається як процес проектування та регулювання траєкторії розвитку об'єкта за визначеними критеріями і коригування цього розвитку у відповідності до плану. На етапі

планування траєкторії розвитку об'єкта необхідно проаналізувати та спрогнозувати стан об'єкта і середовище його функціонування, а також визначити цільові параметри розвитку [21].

З метою уточнення сутності та особливостей адаптивного управління розглянемо основні типи систем управління в економіці.

Розімкнуте управління має лінійну структуру, що передбачає наявність блоку управління та об'єкта управління, а також відсутній зворотний зв'язок (рис. 3). При відхиленні отриманих результатів від очікуваних (запланованих) проводиться аналіз причин невідповідності для корекції управлінського впливу в новому циклі.

Замкнуте управління передбачає зворотний зв'язок, який дає можливість коректувати управлінський вплив залежно від отриманого результату в «контрольних точках». За рівнем складності замкнуте управління поділяється на моносценарне та адаптивне (багатосценарне) управління. При моносценарному замкнутому управлінні проводиться передплановий аналіз і прогноз та враховуються фактори, які формалізуються в цілях та завданнях одного сценарію розвитку. Однак цей тип управління є не досить ефективним через значний проміжок часу між впливом фактора і реакцією управління на зміни.

Адаптивне (багатосценарне) управління є різновидом замкнутого характеризується зворотним зв'язком та блоком аналізу, що працюють синхронно. Блок управління отримує інформацію про об'єкт управління та зовнішні фактори його функціонування до моменту прийняття управлінських рішень і в процесі їх реалізації. Блок аналізу є складнішим, ніж при замкнутому управлінні, що зумовлено необхідністю оці-

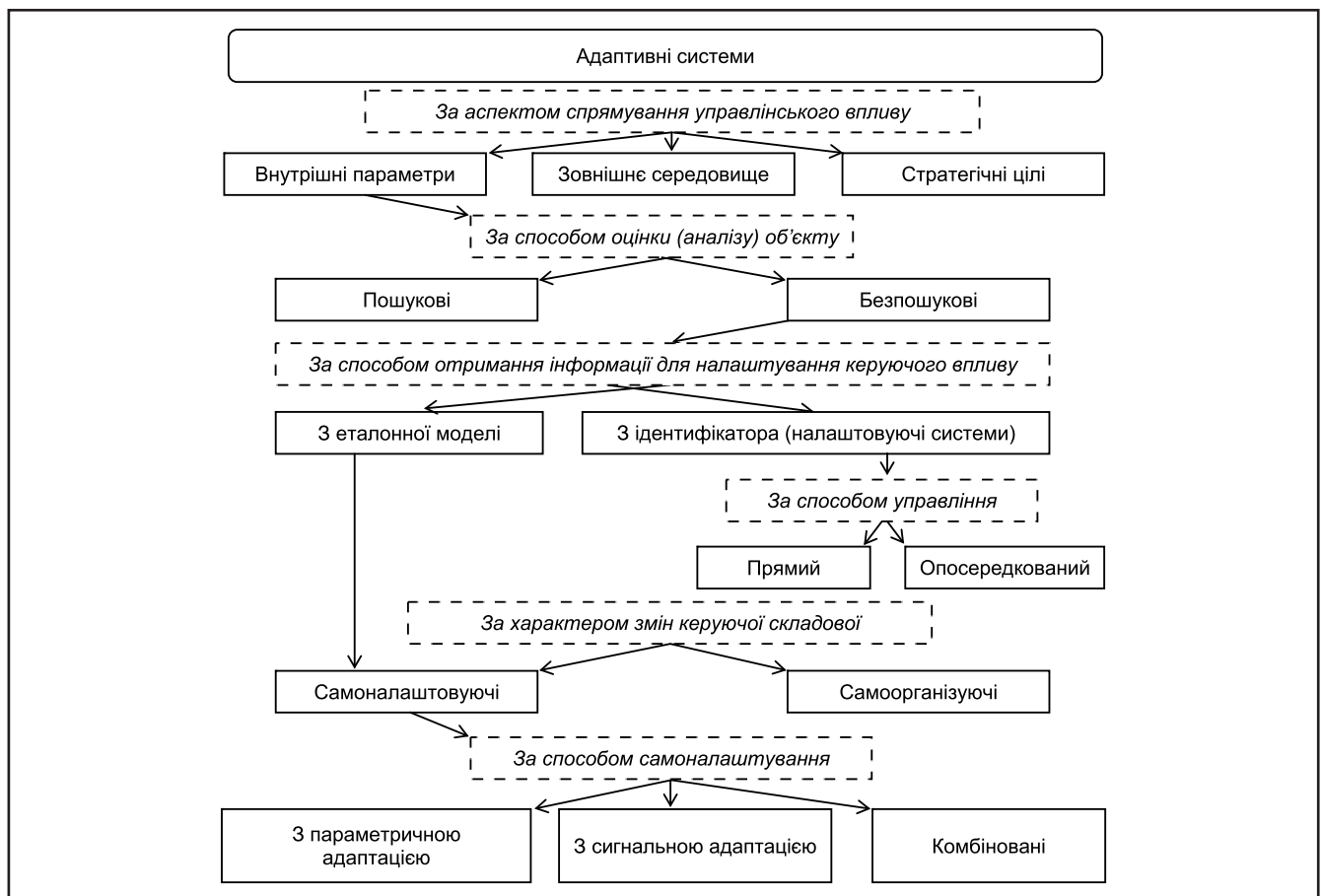


Рисунок 2. Класифікація адаптивних систем за різними ознаками управлінського впливу



Рисунок 3. Типи управління в економіці та їх структура

Складено на основі [8, с. 40–41].

нювати та прогнозувати вплив факторів на об'єкт управління для розробки альтернативних сценаріїв розвитку. Багатосценарне планування, повсякчасний аналіз і періодичний контроль за умови гнучкої структури організації управлінського процесу дозволяють оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. За такого підходу здійснюється посилення позитивних чи нейтралізація негативних факторів впливу за допомогою зворотного зв'язку.

Для управління об'єктом, коли ігноруються фактори впливу чи не визначено їхній характер, застосовують розімкнуте управління. За умови врахування характеру впливу факторів протягом короткого проміжку часу використовують замкнуте управління. При наявності непередбачуваних факторів постає потреба застосовувати адаптивне управління, що здатне швидко самоналаштуватися, корегуючи управлінський вплив на об'єкт та реагуючи на зміни зовнішнього середовища.

В Україні використовують усі зазначені вище типи управління економічним розвитком. Прикладом розімкнутого управління є оперативне управління, замкнутого моносценарного – короткострокові галузеві та цільові програми розвитку. По закінченні встановлених термінів проводиться аналіз їх реалізації, однак не вносяться зміни безпосередньо у процесі управління.

Довгострокові програмно-цільові документи мають ознаки управління замкнутого полісценарного типу. У процесі їхньої реалізації проводиться аналіз виконаних етапів, після чого коректуються певні складові управлінського впливу. Систему управління на рівні підприємств та організацій також можна віднести до замкнутого типу. Так, на основі аналізу результатів попереднього року та прогнозованих показників макросередовища та ринкової кон'юнктури здійснюється корекція управлінського впливу на поточний рік [24].

Таблиця 2. Економічна доцільність адаптивного управління за твердженням вчених

Призначення адаптивного управління	Спосіб реалізації
Дозволяє досягти найвищої продуктивності підприємства (Алексєєв С. [2])	Для різних змін зовнішнього середовища розробляються багатоваріантні моделі поведінки (планування сценаріїв), з яких у майбутньому обираються оптимальні
Забезпечує виживання, досягнення та підтримання визначеного рівня конкурентоспроможності підприємства(Бурсак А. [4])	Реалізується через механізм адаптації, який полягає в постійному моніторингу відповідності фактичного рівня визначених показників нормативним, а також своєчасній зміні оперативного та стратегічного планування
Адаптивне управління – управління в системі з неповною інформацією. Його метою є покращення показників функціонування системи по мірі надходження інформації (Клебанова Т., Раєвнева Е., Стрижиченко А. та ін. [9])	Пошук алгоритму управління для реалізації поставленої мети в зазначені терміни та невизначеного об'єкту управління і середовища його функціонування, коли відомо лише їхній клас
Створення і підтримання самодостатності об'єкта управління (Уколов В., Масс Ф., Бистряков І. [20])	Вибір стратегії адаптації залежно від умов зовнішнього середовища (виживально-пасивна, компенсаційна, активна інноваційно-орієнтована стратегія, комплексна стратегія)

Необхідність використання моделі адаптивного управління соціально-економічними об'єктами В. Токарева пов'язує з особливостями цих об'єктів, а саме:

- великою кількістю факторів впливу;
- динамічністю внутрішніх і зовнішніх параметрів процесів;
- нерегулярністю та періодичністю прояву процесів та факторів;
- складністю визначення та динамічністю кінцевих параметрів розвитку об'єктів [21].

Адаптивне управління дозволяє досягти певних економічних завдань різними способами (табл. 2).

Основними аргументами на користь використання адаптивного управління економічним розвитком в Україні є такі:

- відсутність взаємоузгодженої системи стратегічних документів управління економічним розвитком;
- розподіл функцій управління економічним розвитком між різними міністерствами та низький рівень координації, щодо прийняття й узгодження управлінських рішень;
- недосконалість інституційного середовища забезпечення економічного розвитку;
- посилення демографічних, соціальних та екологічних проблем економічного розвитку;
- форсований курс євроінтеграційних процесів;
- зростання впливу внутрішніх та зовнішніх викликів (нестабільність національного макросередовища, затягування у проведенні реформ, загроза посилення чи замороження військового конфлікту та інші).

Висновки

Адаптацію доцільно розглядати як процес пристосування економічних суб'єктів, населення до нових умов функціонування чи викликів. В економічній літературі більше уваги приділяється пристосуванню економічних об'єктів до умов зовнішнього середовища і менше – формування управління адаптивного типу. Очевидною є необхідність міждисциплінарного підходу до формування адаптивного управління економічним розвитком, що вимагає поєднання економічних напрацювань з досягненнями теорії управління. Важливість адаптивного управління актуалізується його спроможністю забезпечувати корегування розвитку керованого об'єкта у відповідності до спроектованої траєкторії.

Можливість динамічної зміни структури та параметрів впливу у відповідності до внутрішнього стану об'єкта чи зовнішніх факторів, а у разі потреби – динамічне реформування об'єкта управління і відповідної корекція регуляторної політики (в тому числі й актуалізація параметричних показників стратегічних цілей та відповідне уточнення завдань розвитку) актуалізують важливість застосування адаптивного управління соціально-економічними процесами.

Виходячи з особливостей соціально-економічних систем актуальним є використання управління адаптивного типу.

Формування адаптивного управління економічним розвитком передбачає:

- виокремлення галузей, секторів та окремих аспектів розвитку як самостійних напрямків державної політики (що також передбачає створенням відповідного інституційного середовища та механізмів впливу);
- формування чітких, реальних стратегічних цілей розвитку на далекострогову перспективу (обґрунтованих на осно-

ві аналітичної та прогнозної інформації) та їх деталізація на проміжних етапах: системи необхідних програмно-цілевих документів нижчого рівня;

- організація передпланового аналізу та прогнозу, з метою моделювання сценаріїв розвитку на далекострогову перспективу;
- повсякчасний аналіз макросередовища та контроль виконання управлінських рішень, що у поєднанні з можливістю швидкої корекції управлінського впливу дозволить оперативно та ефективно реагувати на негативні фактори та актуалізувати цілі розвитку відповідно до викликів часу та суспільних потреб.

Список використаних джерел

1. Александров А.Г. Оптимальные и адаптивные системы / А.Г. Александров. – М.: Высшая школа, 1989. – 263 с.
2. Алексеев С.Б. Адаптивное управление конкурентоспособностью предприятия: Монография. – Донецк: ДонНУЭТ, 2007. – 170 с.
3. Биологический энциклопедический словарь / [Редкол.: Л.А. Бавев, Г.Г. Виноерг, Г.А. Заварзин и др.]; Гл. ред. М.С. Гиляров – М.: Сов. энциклопедия, 1986. – 831 с.
4. Бурсак А.М. Поняття адаптації та адаптивного управління підприємством. – [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.confcontact.com/2009_03_18/ek1_borsuk.htm
5. Бутнік М.М. Адаптація промислових підприємств до ринкових умов господарювання: Автореф. дис. канд. екон. наук: 08.06.01 / М.М. Бутнік; Харк. держ. екон. ун-т. – Х., 2002. – 19 с.
6. Економіка України: шоківі впливи та шлях до стабільного розвитку / [О.Г. Білоцерківець, Т.В. Бурлай, Н.Ю. Гончар та ін.]; за ред. д-ра екон. наук І.В. Крючкової; НАН України; Ін-т екон. та прогнозів. – К., 2010. – 480 с.
7. Калінчик М.В. Наукові основи економічної адаптації сільського господарства до навколишнього середовища / М.В. Калінчик – К.: РВПС НАН України, 1997. – 263 с.
8. Карпов Л.Е. Адаптивное управление по прецедентам, основанное на классификации состояний управляемых объектов / Л.Е. Карпов, В.Н. Юдин // Труды Института системного программирования РАН. – 2007. – Т. 13. – Часть 2. – С. 37–58. – [Електрон. ресурс]. – Доступний з: http://www.ispras.ru/ru/proceedings/docs/2007/13/2/isp_2007_13_2_37.pdf
9. Клебанова Т.С. Математические модели трансформационной экономики: Учеб. пособие / Т.С. Клебанова, Е.В. Раевнева, К.А. Стриженченко и др. – Х.: ИД «ИНЖЭК», 2004. – 280 с.
10. Кравченко С.А. Адаптация экономического механизма функционирования сельскохозяйственных предприятий к условиям рынка: Монография / С.А. Кравченко – К.: ННЦ ИАЭ, 2008. – 444 с.
11. Ландина Т.В. Организационно-экономические механизмы адаптации предприятия к условиям рынка / Т.В. Ландина – К.: Наукова думка, 1994. – 150 с.
12. Лисецкий А. Аграрный сектор Украины: адаптивный саморозвиток і глобальні виклики у регіональному вимірі / А. Лисецкий, М. Соломко, І. Думич // Економіка України. – 2007. – №11. – С. 57–69.
13. Макаренко П.Н. Организация и экономический механизм адаптации аграрного хозяйствования к рыночно-предпринимательской среде / П.Н. Макаренко – К.: Наукова думка, 1999. – 621 с.
14. Охтенъ А.А. Теоретические основы адаптивного планирования производства / А.А. Охтенъ, О.Р. Виноградова // Научный вестник Черниговского государственного института экономики и управления. Серия 1, Экономика: збірник наукових праць. – Чернігів: ЧДІЕУ, 2009. – №3 (4). – С. 115–121.

15. Райзен Б.А. Современный экономический словарь / Б.А. Райзен, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародибцева – М.: ИНФРА-М. – 1996 – 496 с.

16. Растрингін Л.А. Адаптация сложных систем. – Рига: Знание, 1981. – 375 с.

17. Саридис Дж. Самоорганизующиеся стохастические системы управления / Дж. Саридис. – М.: Наука, 1980. – 400 с.

18. Скурихин В.И. Проектирование систем адаптивного управления производством / В.И. Скурихин, В.А. Забродский, Ю.В. Копейченко – Х.: Вища школа, – 1984. – 172 с.

19. Срагович В.Г. Адаптивное управление / В.Г. Срагович. – М.: Наука, 1981. – 384 с.

20. Теория управления: Учеб. для вузов / В.Ф. Уколов, Ф.М. Масс, И.К. Быстряков – 3-е изд., доп. – М.: ЗАО Издательство «Экономика», 2007. – 704 с.

21. Токарева В.И. Адаптивный механизм как основополагающий элемент концепции управления национальными экономическими системами / В.И. Токарева – [Электрон. ресурс]. – Доступный з: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/prvs/2007_1/0374.pdf

22. Тюкин И.Ю. Адаптация в нелинейных динамических системах / И.Ю. Тюкин, В.А. Терехов. – (Серия: Синергетика: от прошлого к будущему). – С-Пб.: ЛКИ, 2008. – 384 с.

23. Українець А.І. Механізм адаптації та інноваційного розвитку машинобудівних підприємств / А.І. Українець, Т.В. Кулінич // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». – 2008. – №628: Проблеми економіки та управління. – С. 666–673.

24. Царегородцев Е.И. Основы адаптивного управления в сельском хозяйстве / Е.И. Царегородцев. – Йошкар-Ола: МарГУ. – 1996. – 114 с.

УДК 338.2, 336.74

О.В. ЗАВОРОТЬКО,
здобувач, Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана,
начальник відділу Мінагрополітики та продовольства України

Стратегія монетарної політики економічного розвитку

У статті проаналізовано основні моделі економічного розвитку у взаємозв'язку із відповідними стратегіями монетарної політики, проведено аналіз стратегічного документа, визначено завдання, тактичну спрямованість та узгоджуваність із документами стратегічного характеру.

Ключові слова: монетарна політика, монетарна стратегія, загальноекономічна стратегія, завдання, принципи проведення монетарної стратегії, цінова стабільність.

О.В. ЗАВОРОТЬКО,
соискатель, Киевский национальный экономический университет им. Вадима Гетьмана,
начальник отдела Минагрополитики и продовольствия Украины

Стратегия монетарной политики экономического развития

В статье проанализированы основные модели экономического развития во взаимосвязи с соответствующими стратегиями монетарной политики, проведен анализ стратегического документа, определены задачи, тактическая направленность и согласованность с документами стратегического характера.

Ключевые слова: монетарная политика, монетарная стратегия, общеэкономическая стратегия, задачи, принципы проведения монетарной стратегии, ценовая стабильность.

O. ZAVOROTKO,
applicant, Kyiv National Economic University, Head of Division of the Ministry of Agrarian Policy and Food of Ukraine

Monetary policy strategy of economic development

The article analyzes the basic models of economic development in connected with the proper strategies of monetary policy; the analysis of strategic document is conducted; tasks, tactical orientations and consistency with the documents of strategic character are presented.

Keywords: monetary policy, monetary, general economic strategy, the task and the tactical orientations of the monetary strategy, price stability.

Постановка проблеми. Монетарна політика є одним з головних елементів загальної економічної політики. Отже, її стратегічні цілі є частиною глобальної стратегії проведення економічної політики, що визначається органами управління. Однак як елемент економічної системи монетарна політика лише сприяє досягненню встановленої загальної мети, сама по собі вона не в змозі привести до прогнозних результатів по максимізації суспільного добробуту.

Ефективність монетарної політики визначається на основі її адаптації до вимог більш високого рівня – загальнодержавної економічної політики. Головним завданням економічної політики в Україні на сучасному етапі є вихід зі стагфляційної макро-економічної динаміки з подальшим зростанням національної

економіки, тому реалізація монетарної політики має бути на-пряму пов'язана із вирішенням вищезазначеного завдання.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Стратегія монетарної політики багатьма дослідниками визначається як режим, тобто ціль, яку необхідно досягти – до таких відносять режими таргетування інфляції, валютного курсу, грошових агрегатів, ВВП. Водночас монетарна стратегія, в широкому розумінні, визначає основні напрями та шляхи досягнення монетарних цілей у довгостроковій перспективі на основі певних пріоритетів у контексті моделей економічного розвитку. Зазначені питання розглядаються як у працях сучасних українських науковців, зокрема В. Гейця, А. Гриценка [1], Я. Жаліла, В. Лагутіна [2], А. Мороза, Б. Панасюка,